

## СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Жельо Стойчев Христозов

(Висше училище по застраховане и финанси)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”  
в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки  
Професионално направление 3.8. Икономика

**Автор:** Стефан Петров Стефанов

**Тема:** Предпоставки за успешно развитие на банковото застраховане в България и превръщането му във водещ канал за дистрибуция на застрахователни продукти

### 1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 523 от 18.10.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **Предпоставки за успешно развитие на банковото застраховане в България и превръщането му във водещ канал за дистрибуция на застрахователни продукти** за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е **Стефан Петров Стефанов** – докторант към катедра Финанси и застраховане при висше училище по застраховане и финанси – гр. София..

Предадените от докторант Стефан Стефанов материали включват документи по представен опис, както следва:

- дисертационен труд;
- автореферат;
- декларация за оригиналност и достоверност;
- справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика;
- списък на публикациите по темата на дисертационния труд;
- копия и резюмета на научните публикации;
- доклад за промените по дисертационния труд;
- автобиография.

Докторантът е приложил и 4 (четири) броя доклади.

Като член на научното жури получил достъп до всички документи и материали по защитата, които са оформени грижливо и дават възможност за обективна и пълна оценка на дисертационния труд в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложението му и Правилника за прилагане на ЗРАС във Висше училище по застраховане и финанси.

## **2. Кратки биографични данни за кандидата**

Стефан Стефанов притежава богат управленски опит в сферата на застраховането, банковото дело и пенсионното осигуряване. През годините на своя професионален опит е бил Финансов мениджър и Член на борда на директорите на Пенсионен фонд „Бъдеще“ от 1998 до 2000 година, а след обединението става Директор „Маркетинг и продажби“ на СКПОК „Родина“. През 2002 се присъединява към екипа на „AIG Life“ като Директор „Продажби и развитие на мрежата“. От 2003 до 2006 година създава и развива банковото застраховане и продажбите през алтернативни канали в „HVB Bank Biochim“. От 2006 до 2010 година е Главен изпълнителен директор на застрахователна компания „КД Живот“. От 2010 до 2013 година е Директор Бизнес оперативен център в Застрахователна компания „Uniq“, а от 2017 до момента е квестор на „Синдикална взаимозастрахователна кооперация – СиВЗК“.

## **3. Характеристика и оценка на дисертационния труд**

Предмет на научното изследване са предпоставките за успешно развитие на банковото застраховане и възможността за превръщането му в основен канал за дистрибуция на застрахователни продукти, и ефективното му прилагане в българската практика.

Обема на дисертационния труд е 227 (двеста двадесет и седем) страници и съдържа: увод, три глави, заключение, списък на цитираната и използвана литература и приложения. Докторантът е изучил и познава добре литературата по проблема, като са използвани и коректно цитирани общо 118 (сто и осемнадесет) източника, от които 62 (шейсет и два) български литературни източника и 54 (петдесет и четири) чуждестранни. В дисертационния труд има 82 (осемдесет и две) таблици и 8 (осем) фигури.

Структурата, която предлага докторант Стефан Стефанов, следва логиката на изследвания проблем. Работата е със стегната структура, съразмерност между отделните глави,

точки и подточки, с доказани връзки и зависимости между отделните части, и е изградена на принципа от общото към частното.

#### **4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката**

Представената дисертация е особено актуална със спецификата на изследваната проблематика, съдържанието си и приложените изследователски подходи и методи. Тя обективно и реално представя качествата, уменията и възможностите на докторанта като изследовател, аналитик и професионалист в конкретната област на науката и практиката.

Дисертационният труд е ориентиран и апробиран чрез реални данни и индикатори, валидни за българската застрахователна. Дисертацията е посветена на особено актуалния, дискуссионен и твърде деликатен проблем свързан с банковото застраховане.

Актуалността на разглежданата проблематика се определя от настъпилите през последните години съществени законодателни и регулативни промени, които засягат в голяма степен разпространението на застрахователни продукти. **Директива 2016/97 за разпространение на застрахователни продукти (IDD)**, която замени Директивата за застрахователно посредничество 2002/92/ЕО постави нови, по-високи изисквания пред застрахователите и пред застрахователните посредници.

Още във въведението на дисертацията ясно и точно са изложени обектът, предметът, целите и задачите. Ясно е формулирана и изследователската теза, която се отстоява и защитава успешно в дисертационния труд, а именно, че: *„е възможно да бъдат намерени необходимите предпоставки за развитие на банковото застраховане в България, при наличието на които предлагането на застрахователни продукти и услуги от търговските банки може да доведе до превръщането им в основен канал за дистрибуция на българския застрахователен пазар, както в сферата на животозастраховането, така и в сферата на общото застраховане.“*

В изложението на дисертационния труд са изложени „горещи“ проблеми, които стоят пред застрахователните дружества, както и съществени въпроси на които все още теорията и практиката не е дала еднозначен отговор. Високо следва да се оценят дадените решения на множество проблеми, които стоят в основата на отношенията между застрахователните дружества и банките при продажбата на застрахователни продукти.

Докторантът е показал изключително добри умения за самостоятелно научно изследване, чрез осмисляне на съществуващите практически модели на банково застраховане и ползите за всички участници – застрахователни дружества, банки, потребители на застрахова-

телни услуги. Той аргументирано предлага собствени доказателства в подкрепа на защитаващата теза, че са необходими определени предпоставки, при наличието на които предлагането на застрахователни продукти ще се превърне в основен канал за дистрибуция. Той правилно достига до извода, и излага доказателства в негова подкрепа, че за да се създаде успешен канал за банково застраховане, освен правилния избор на модел и стратегия има още няколко фактора, сред които: мотивация на търговската мрежа, възнаграждението, обучението, необходимия софтуер, конкретно разработени продукти и упражняване на цялостен контрол върху процесите.

Представената дисертация има ясно изразена практическа значимост, базирана на авторските изследвания в конкретната област. Добре изградената монолитна структура на съдържанието е позволила на докторанта да развие теоретичните, методологичните и практико-приложните трактовки в логически обвързана последователност и разбираемост на иначе сложната материя и терминология на разглежданата проблематика свързана с банковото застраховане.

Дисертационния труд се характеризира с високо ниво на познаване на материята и научна логика в представянето на изследователските резултати. Налице е адекватна емпирична аргументация в защита на тезата и предлаганите иновативни решения по разглежданата проблематика, базирана на проведеното качествено изследване сред 19 висши мениджъри на застрахователни дружества, отговарящи за развитието на банковото застраховане. Въз основа на обобщаване на резултатите са изложени основните предпоставки за успешното развитие на банковото застраховане и възможността за превръщането му в основен канал за дистрибуция на застрахователни продукти в България.

В дисертационния труд се съдържат научно-приложни резултати с характер на приноси, а именно:

- Проведеното дълбочинно интервю на висшите мениджъри на водещите застрахователни компании в България относно банковото застраховане
- Проведеното самостоятелно проучване за отношението към канала за банково застраховане на пълнолетни клиенти на български търговски банки чрез онлайн анкета
- Извършеният обстоен преглед на посветената по изследваната проблематика литература и синтезиране на заключенията на отделни автори
- Извършеният цялостен анализ на българските условия за развитие на банковото застраховане, предоставящ възможности за формулиране на конкретни стратегии от кредитните институции и застрахователните дружества при навлизането им на местния застрахователен пазар, а по отношение на регулаторния орган – за проектиране на по-добра регулаторна среда за работа на този канал.

Докторантът успешно доказва, че на българският застрахователен пазар са налице определени условия и предпоставки за развитие на банковото застраховане и превръщането му в доминиращ канал.

Убеден съм, че разсъжденията, изследванията и заключенията на докторанта, могат да доведат до генерирането на нови идеи и изследвания в областта на застраховането. Неговите приноси могат да се характеризират като развитие на теорията и практиката в една специфична област, а именно банковото застраховане.

## **5. Преценка на публикациите по дисертационния труд**

Докторантът има общо четири публикации, които могат да бъдат класифицирани като доклади, Един от тези доклади третира част от резултатите на емпиричните изследвания, проведени в дисертационния му труд. Останалите три доклада са свързани с разглежданата проблематика.

Всички докладите са публикувани или подадени за печат в сборниците към съответните научни конференции, на които са били изнесени.

## **6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания**

Докторантът Стефан Стефанов е изпълнил минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика

## **7. Автореферат**

Авторефератът отразява съдържанието на дисертацията, като съдържа в себе си необходимата информация и акценти от проведеното изследване. В него коректно и цялостно е представена дисертацията, приносните моменти и основните изводи в текста.

## **8. Критични забележки и препоръки**

След подробното ми запознаване с представения дисертационен труд не установих наличието на съществени пропуски, неточности или противоречия. Затова смятам, че дадените от мен препоръки не оказват влияние върху общата ми високо положителна оценка и не омаловажават научните постижения на докторант Стефан Стефанов. Бележките ми имат по-

скоро препоръчителен характер за бъдещите му изследвания и научна работа в тази област на науката, а именно да:

➤ Да изследва не само положителните страни от застраховането чрез банките за застрахователите, банките и потребителите на застрахователни продукти, а също така и отрицателните.

➤ Изследва по задълбочено резултатите от банковото застраховане и неговата ефективност в сравнение с останалите канали за дистрибуция на застрахователни продукти – застрахователни брокери, застрахователни агенти и посредници, предлагащи застрахователни продукти като допълнителна дейност.

➤ Изследва как развитието на високите технологии (използване на биометрични сензори, интелигентни договори, интернет на нещата, изкуствен интелект и др.) и тяхното неминуемо навлизане в застраховането в близко бъдеще ще повлияе върху развитието на банковото застраховане.

Някой схеми и таблици, макар и много грижливо и обосновано изработени, биха могли да се експлоатират по задълбочено от докторанта.

## ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за защита дисертационен труд на докторант Стефан Стефанов представя авторски научен текст, съдържащ достатъчен набор от анализи, приноси моменти и авторови изводи, доказващи научните възможности на автора. Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Докторантът отлично познава не само научната литература и постижения в тази област, но и самата застрахователна практика. Богатият му практически опит в т.ч. и на изпълнителен директор на едно животнозастрахователните дружества на пазара му е позволило да напипа сериозен проблем, какъвто е развитието на банковото застраховане, да намери и да предложи адекватни решения на съществуващите проблеми в тази област.

Подхождайки критично, на базата на задълбочен анализ и емпирични доказателства той съумява да докаже наличие на потенциал и предпоставки за развитие на банковото заст-

раховане в България. Резултатите от изследването са представени логично, разбираемо и нагледно. Считам, че изводите и препоръките от дисертационния труд следва да бъдат разгледани и взети под внимание от Комисията за финансов надзор и да намерят практическа реализация, решавайки редица от съществуващите проблеми пред банковото застраховане.

Дисертационният труд показва, че кандидата Стефан Петров Стефанов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

На база посочените положителни резултати, както и характера на критичните ми бележки, в качеството им на препоръки в процеса на бъдещата научно – изследователска дейност, с убеденост и с чувство на отговорност предлагам почитаемото научно жури единодушно да гласува за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Стефан Петров Стефанов по докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“ професионално направление 05.02.05. „Икономика“.

09.11.2023 г.

Рецензент: .....

доц. д-р Жельо Христов